

Oudheidkundige Kring 'Geertruydenberghe'

Opggericht op 12 november 1974

Omvat de plaatsen Geertruidenberg, Raamsdonk en Raamsdonksveer

KringNieuws

Hart voor Historie

Colofon

47e jaargang, nummer 2,
juni 2021
KringNieuws verschijnt
minimaal 8x per jaar

Secretariaat:

Koestraat 65, 4931 CR
Geertruidenberg
Telefoon: 06 38825668.

E-mail:

info@oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl

Redactie:

John François

Kopij voor KringNieuws

john.francois@hotmail.com

Sluitingsdatum kopij:

23 juni 2021

Druk: Ergon, grafimedia te
Eindhoven

Afzonderlijke hoofdpijnen:

Springlevend	1/2
De Biesbosch in beeld	2
In memoriam	3
Stad Geertruidenberg	3/4
De zamschouw	4/5
oorlogsmonumenten	5
Divers nieuws / agenda	6

Bezoek onze website!

Ga naar:

www.oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl

Speciale aandacht

www.canon-geertruidenberg.nl

Rekeningnummer:

Rabobank
NL42 RABO 0115 6003 10
KvK nr. 40271212

De Oudheidkundige Kring is nog springlevend.

Ondanks de Corona maatregelen van de afgelopen maanden heeft de Oudheidkundige Kring niet stil gezeten.

De Dongebode en het KringNieuws

Zo zijn er dit jaar al weer twee uitgaven van de Dongebode met lezenswaardige artikelen verschenen. De redactie bestaande uit Piet Martens, Ans Spee, Arjan van Loon en Jan Hoek heeft weer zijn beste beentje voor gezet. Het tweede blad heeft u zojuist ontvangen of anders binnenkort. Ook het KringNieuws verzorgt door John François komt nu weer uit.

Het historisch album

Begin dit jaar is samen met de andere historische verenigingen in opdracht van AH een plakplaatjesalbum over de historie van de gemeente gerealiseerd. Een aantal leden van de Oudheidkundige Kring hebben daar veel tijd ingestoken. Jan van Gils deed de algehele coördinatie binnen de OKG, de afstemming met de andere historische verenigingen, legde de basis voor de indeling van het boek en selecteerde vele foto's uit het beeldarchief van de Kring of maakte nog aanvullende foto's van de huidige situatie. Jan Hoek verzorgde vele teksten en Chris van den Heijkant de onderschriften bij de foto's. Het boek, waarin de plaatjes geplakt moesten worden die men kreeg bij de boodschappen van AH, was een groot succes. Er moesten namelijk nog een flink aantal exemplaren bijgedrukt worden.

De tentoonstelling

Ook zijn de afgelopen maanden de voorbereidingen gestart voor de grote zomertentoonstelling. Door de Corona maatregelen moest dat de eerste tijd in zeer kleine kring en per email. Nu de maatregelen versoepeld zijn kunnen we al met wat meer vrijwilligers bij elkaar komen om de nodige plannen voor de uitvoering te maken. Het onderwerp van de tentoonstelling is 600 jaar Biesbosch, met als speciaal thema de visserij. Ter gelegenheid van de tentoonstelling komt er ook weer een speciaal magazine uit. Piet Martens en Jan Hoek verzorgen de teksten voor de tentoonstellingspanelen en het magazine en Ans Spee doet de vormgeving. John François, Jan Domenie, Henk Anemaat en Cees Schuller zijn alvast begonnen met de opbouw van de tentoonstelling en Rinus Damsteegt zorgt weer voor een prachtige film in de filmhoek. Corrie Wietmarschen verzorgt weer de planning van de suppoosten. **Zaterdag 10 juli wordt de tentoonstelling geopend** en hij is te bezichtigen iedere middag van woensdag tot zondag tot september, daarna alleen in de weekeinden tot november.

De Langstraat

U heeft het waarschijnlijk wel gezien, maar al een half jaar verzorgt ons bestuurslid Jan Hoek zeer informatieve artikelen in De Langstraat over diverse historisch onderwerpen.

De supermarkt

Ook onze werkgroep Zoom (zorg voor onze monumenten) met als leden Joke Serraris, Theo Schneijdenberg en Jan van Gils heeft niet stil gezeten. De gemeente heeft namelijk het snode plan opgevat om een supermarkt toe te staan in de vestingwerken van Geertruidenberg. Als Oudheidkundige Kring kunnen we

natuurlijk dergelijke plannen niet over onze kant laten gaan. De werkgroep heeft intussen al twee brieven aan de gemeenteraad en het college van B&W gestuurd waarin ze gemotiveerd verzoekt om van de plannen af te zien. Ook onze voorzitter heeft hierover ingesproken bij de raadsvergadering van mei en heeft hierover onze visie gegeven in Dagblad BN/DeStem. De plannen zijn nog niet van tafel, dus de werkgroep Zoom gaat onverdroten door om de gemeenteraad op andere gedachten te brengen.

De excursie

We hopen dat de Corona maatregelen zodanig versoepeld worden dat een excursie in het najaar weer mogelijk wordt. John Francois en Theo Schneijdenberg zijn de voorbereidingen al gestart. Waarschijnlijk gaan we begin oktober naar Gelderland langs een aantal kastelen. U wordt op de hoogte gebracht zodra de plannen concreet zijn.

De muur

Dankzij het initiatief en het grote doorzettingsvermogen van onze erevoorzitter Bas Zijlmans en met medewerking van onze penningmeester Ron Ahrens, ons erelid Joke Serraris en Bert Joosen (Veers Erfgoed) wordt er op dit

moment een reconstructie van de kasteelmuur opgetrokken. Vele jaren terug heeft Bas met enkele leden van de archeologische werkgroep een muur van het kasteel blootgelegd. Daardoor is bekend geworden waar het kasteel van Geertruidenberg heeft gestaan. Binnenkort wordt de reconstructie van de muur in het Wilhelmina plantsoen geopend.

De lezingen en de jaarvergadering

Afgelopen na- en voorjaar konden de lezingen en de jaarvergadering vanwege de corona maatregelen niet doorgaan. We hopen en gaan er nu vanuit dat het komende najaar de lezingen en de jaarvergadering weer gehouden kunnen worden. We zullen u tijdig informeren. Zo, dan bent u weer op de hoogte van al onze activiteiten.

Het bestuur wenst u een mooie zomer in goede gezondheid toe.

Jan van Gils, voorzitter

Museum de Roos, De Biesbosch in Beeld

In bruikleen van: Cees Schuller en Cees Achten

Tijdelijke expositie museum "De Roos"

Te zien van: 21-01-2021 tot 31-12-2021

Na de afsluiting van het Haringvliet en de aanleg van de spaarwaterbekkens in 1970 is het beeld van De Biesbosch totaal veranderd. Boerderijen zoals op de Heenplaat en de Victoria hoeve zijn verdwenen en de watersport deed rond 1950 zijn intrede.

De expositie behandelt verschillende thema's: keten, oude bruggetjes, watersport, ook waar nu de spaarbekkens liggen en omvat o.a. oude kaarten van De Biesbosch en 46 oude ansichten uit de jaren 50 van de vorige eeuw met nog eb en vloed in de Biesbosch,

geselecteerd uit de uitgebreide collectie van bestuurslid van de Vrienden van de Roos Cees Schuller.

De kaarten zijn met een hoge resolutie gekopieerd en uitvergroet naar A3 en A4-formaat.

Extra

Daarnaast exposeert conservator en bestuurslid van De Roos Cees Achten een aantal aquarellen met als thema De Biesbosch.

Totaal onverwacht is Anton Krols op 22 mei 2021 aan een noodlottig ongeval overleden.

Hij was iemand die zich graag inzette voor de gemeente Geertruidenberg. Zo werd hij ook lid van de Oudheidkundige Kring Geertruydenberghe waar hij het secretariaat overnam. Anton verrichtte hand en spandiensten bij het tot stand brengen van de exposities waarbij hij ook suppoost was. Hij zette zich in voor het jeugdthema Jet en Jan.

Wij hebben Anton leren kennen als sociaal, actief persoon met een goed humeur. Na het overlijden van zijn vrouw Tonnie hebben we Anton zich langzaam zien terugtrekken, we misten hem geregeld. Anton had moeite het verlies een plaatsje te geven, laten we er van uitgaan dat hij nu zijn rust heeft gevonden.

Bestuur en leden van de Oudheidkundige Kring 'Geertruydenberghe' wensen zijn, zoon Ivar en schoondochter Hanneke, dochter Dahud, schoonzoon Sergio en de kleinkinderen Birte, Levi en Èlin En de overige familieleden heel veel sterkte met het enorme verlies.

Model van Stad Geertruidenberg II in aanbouw

Het model in aanbouw van de stoomraderboot Stad Geertruidenberg, verzorgt door drie vrijwilligers van modelbootvereniging Het Stormanker in Breda, hobbyisten die met veel enthousiasme, geduld en precisie dit project hebben opgepakt krijgt steeds meer vorm.

Het model is gesponsord door 'Vrienden van Museum De Roos en het Bunkercentrum in Geertruidenberg.

Voor de vereniging 'Het Stormanker' is het vrijwilligerswerk en veel werd materiaal gebruikt wat bij hen thuis aanwezig is. De bouwers zijn: Jac, Martin en Rinus.

advertentie van het in de vaart komen van de 'Stad Geertruidenberg I'

De voorganger van dit schip, de Stad Geertruidenberg I, had in 1849 een belangrijke rol, het vervoerde het stoffelijk overschot van koning Willem II van Geertruidenberg naar Rotterdam (Bron: boek over de Thor).

Stad Geertruidenberg II
(Archief Cees Schuller)

In 1861 verscheen dit bericht in de krant.

Ze wachtten dus met smart op het nieuwe schip, wat nog gebouwd werd of gebouwd moest gaan worden. "Onze" 'Stad Geertruidenberg' is het tweede schip met deze naam. Voor die tijd was dit een modern groot schip voor de beurtvaart van Geertruidenberg naar Rotterdam. Er werden diverse aanlegplaatsen aangedaan. Het is gebouwd in 1862 door Scheepswerf J&K Smit in Krimpen a/d Lek of Kinderdijk. Deze werf was specialist in klipper schepen en deze met stoom aangedreven raderboten.

De locatie van de werf is er nog, maar al vele jaren geleden gesloten. Het balkengat, waar het hout lag af te sterven, is er nog steeds en is nu in gebruik als jachthaven.

De medeaandeelhouder (Adrianus Leendert de Bruijn) woonde als wijnkoopman in huize 'De Roos' en drie familieleden waren medeaandeelhouder. Dat is nu dus het museum 'De Roos'. De beschikking voor de Nieuwe boot en rederij.

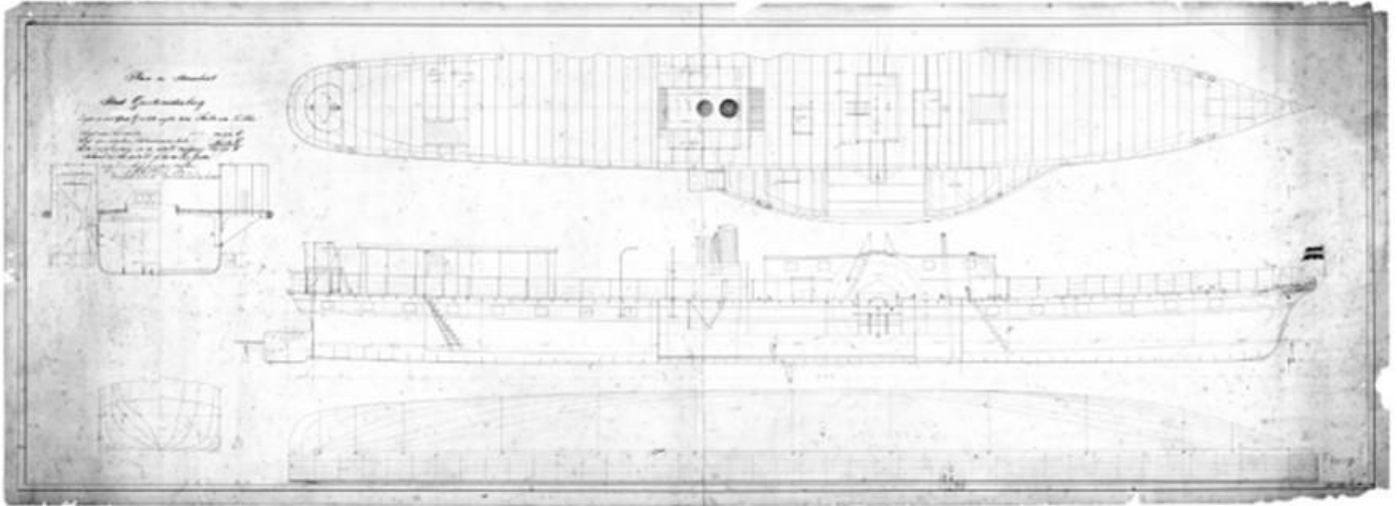
Het model:

Besloten is model te bouwen op een gebruikelijke schaal 1:50.

Er is besloten de taken te verdelen. Eén voor de romp, één voor het dek, één voor het verfspuitwerk en het moeilijkste één voor het z.g. beslag. Dat omvat alles wat op en aan het schip heeft gezeten als relingen, bolders stuurwiel trappen, bordessen, de raderen, enz.

De tekening is schaal 1:40 zoals die ligt in de collectie van het Maritiem museum in Rotterdam.

Omdat dit voor een collega museum is kregen we alle medewerking. Ook een bezoek aan het museum en het depot was geen probleem. De tekening is gedigitaliseerd en aangeleverd als PDF-file, die erg grijs was. Bij een copyshop is dit omgezet naar JPG, zodat de grijze tint weggewerkt kon worden.

De originele tekening uit 1862 (collectie van het Maritiem museum in Rotterdam)

Martin heeft de raderen klaar, compleet met de voortstuwingsplanken.

Als gewoonlijk weer een knap stukje werk.

Intussen is hij verdergegaan met de bouw van de roeiboort met de davits. De boeg was wel een lastig geval. We weten

echt niet hoe het precies in elkaar zat. Doch door logisch nadenken kwamen we tot de conclusie dat het zoiets geweest moet zijn. Een draagconstructie voor de boegspriet, die bekleed is met schootjes.

de raderen klaar, compleet met de voortstuwingsplanken

Nu kunnen de ramen voorzien worden van Plexiglas die Jac al had gemaakt.

De zalmshouw

Een ander belangrijk scheepstype uit de maritiem historie van Geertruidenberg is de zalmshouw. Een model van de zalmshouw is inmiddels vervaardigd door Herman Visser van Fa. BART, Historische Scheepsmodelbouw in Papendrecht. Kosten 50% voor onze stichting, 50% voor rekening van museum De Roos zelf.

De zalmshouw is het klassieke vaartuig van de riviervisserij in onze regio. Met het schip werd gevist op zalm, steur, fint, elft, houting,

spiering, maar ook in mindere mate op o.a. paling, bot en witvis. Vissers gebruikten drijfnetten, staande netten, fuisen, kubben, schutwant, repen, zegens en kleine kuil. Van de originele Bergse zalmschouw bestaan, voor zover bekend, nog maar twee exemplaren! De rest is afgedankt en verschromt. Deze zalmschouw is omstreeks de eeuwwisseling gebouwd (1900) in Geertruidenberg. Wie de bouwer was, is onbekend. Het model benaderd zeer dicht een zalmschouw met de typische Bergse kenmerken. Iedere zalmschouw werd door een smid gebouwd en aangepast op de speciale wensen van de koper. Ook hadden deze smeden hun eigen manier van bouwen. De zalmschouw kent vele namen: drijfschuit, drijverschuit, louwschuit, schuit en stevenschouw. Ook de aanduidingen Werkendammer boot, schokkerschouw, zalmhengst, Lekse schouw, Puttershoeker, Bergenaar, Hartjesvelder en vooral Woerkommer, komen voor. De vraag is of er met de ijzeren schouwen vanuit

Geertruidenberg ooit een zalm gevangen is. Aardig is wel dat op de gevelsteen van het Schippershuis, Dordtsestraat 28 in Geertruidenberg een zalmschouw is afgebeeld.

<http://www.zalmschouw.nl/toen-en-nu/zalmschouw><https://www.fven.nl>

Federatie Varend Erfgoed Nederland.
<https://www.bartscheepsmodellen.nl>

Oorlogsmonumenten in de Loonse en Drunense duinen

Vijf oorlogsmonumenten

In Nationaal Park de Loonse- en Drunense Duinen staan vijf oorlogsmonumenten, herinneringen aan de Tweede Wereldoorlog.

1. Tegenover het adres Distelberg 1 te Helvoirt staat "het monument bij de Distelberg", een kruis ter nagedachtenis aan zeven gesneuvelde geallieerde soldaten.
2. Halverwege de Distelberg en Giersbergen ligt een zandweg, de Bernhardlaan. Daaraan ligt "het Kruis in de duinen bij Helvoirt". Dit kruis is een herdenkingsmonument voor een gesneuvelde Britse militair en voor de Helvoirtse jongen Kees van Iersel.
3. Aan de Schoorstraat in Udenhout staat het Mariakapelletje, gebouwd uit dankbaarheid dat Udenhout het er in de oorlog relatief goed had afgebracht. Een treinbeschieting, neergestorte vliegtuigen en V1's hadden veel meer slachtoffers kunnen opeisen. Het kapelletje is intusseneen gedenkplaats voor alle oorlogsslachtoffers uit Udenhout en Biezenmortel, de omgekomen Joodse bewoners en onderduikers alsook alle in Udenhout en Biezenmortel gesneuvelde geallieerde soldaten.
4. Achter "Bosch en Duin" in Udenhout staat een monument ter herdenking van veertien verzetshelden die op 26 mei 1944 daar zijn gefusilleerd. Zij behoorden tot drie verschillende verzetsgroepen, namelijk uit Tilburg, Groningen en Bergen op Zoom en Tholen. Hun lichamen zijn helaas nooit meer gevonden, maar het monument houdt hun naam in ere.
5. Op het voormalige terrein van de Munitions Ausgabe Stelle (de M.A.St.), zo'n 500 meter hetnatuurgebied in vanaf fietspaden 22032 aan de Horst te Kaatsheuvel, staat het Vredesmonument. Het monument herdenkt alle gevallen in de gemeente Loon op Zand.

Duingids Henk Peters

In 2009 volgde Henk Peters uit Udenhout de cursus om duingids te worden en in dat kader was er een excursie onder leiding van boswachter Frans Kapteijns. De excursie kwam ook langs een herdenkingskruis met twee data erop: 27-10-1944 en 2-4-1945. Niemand wist waarom, voor wie

en door wie het kruis was geplaatst. Dit was voor Henk Peters het begin van een zoektocht naar de geschiedenis van alle vijf de oorlogsmonumenten in Nationaal Park de Loonse- en Drunense Duinen, een zoektocht die bijna tien jaar heeft geduurd. Henk heeft de gebeurtenissen van toen achterhaald, de persoonlijke verhalen, de drama's voor de gesneuvelden en hun familie.

Boek "Oorlogsmonumenten in Nationaal Park de Loonse- en Drunense Duinen"

Henk Peters heeft al zijn bevindingen vastgelegd en er een mooi boek van gemaakt, rijk geïllustreerd. Nu ligt de geschiedenis van de vijf monumenten en alle verhalen die daaraan zijn verbonden vast voor de toekomst, in dit boek en later ook op internet. De uitgave is nu opgenomen in de kleine serie van 't Schoor, heemcentrum voor Udenhout en Biezenmortel, in Udenhout. Het boek is op A5-formaat, telt 88 pagina's en kost € 10,-

Het boek is voor het eerst te koop na afloop van de 4-meihedenking om 19.00 uur op het kerkhof in Udenhout. Daarna is het te koop bij FotoGalerie Angelique aan de Kreitenmolenstraat 34 of bij Electro Hoppenbrouwers, Kreitenmolenstraat 3 te Udenhout en op donderdagen van 11.00 uur tot 15.00 uur bij 't Schoor heemcentrum voor Udenhout en Biezenmortel, aan de Schoorstraat 2 te Udenhout. De uitgave is ook via de mail van 'tSchoor te bestellen:

heemcentrumudenhout@gmail.com

Ledenvaria:
Geen vermeldingen

Agenda:

- **Lezingen Oudheidkundige Kring**
Alle lezingen zijn tot nadere richtlijnen in het Cornabeleid gecancelled het bestuur zal u zo snel mogelijk informeren hoe en wanneer we hier gevolg aan kunnen geven.
-
- Interessant voor u? Het platform rampjaarherdenking 2022. Bezoek de website <https://rampjaarherdenking.nl/>
- **Vergadering bestuur OKG**
Nog geen vergaderschema opgesteld.
- **10 juli opening Expositie Oudheidkundige Kring**, 600 jaar Biesbosch, met als speciaal thema de visserij.
- 21-01-2021 tot 31-12-2021 Expositie 'De Roos' De Biesbosch in beeld. Meer info? <http://www.museumderoos.nl/tijdelijke-tentoonstelling/>
- Van 29 mei 2021 t/m 15 mei tentoonstelling museum Het Hof van Nederland en het Regionaal Archief Dordrecht "Dordtenaren – Boven Water" Meer info? https://museumtijdschrift.nl/tentoonstellingen/dordtenaren-boven-water/?agenda_search
-
- **Tienduizenden archeologische rapporten nu digitaal**, volg deze link <https://archeologieinnederland.nl/nieuws/tienduizende-n-archeologische-rapporten-nu-digitaal>

Planoverleg schema 2019/ 2020

Het Monumentenhuis Brabant biedt in samenwerking met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de provincie Noord-Brabant de mogelijkheid om ingrijpende restauratie- en herbestemmingsplannen voor rijksmonumenten vroegtijdig te bespreken. Meer weten volg deze link, <http://www.monumentenhuisbrabant.nl/nieuws/>
Zie hier ook, "Woonhuissubsidie vervangt fiscale aftrek voor particuliere eigenaren rijksmonumenten"

Van onze bibliotheek

Circulatie heemkunde bladen

Wist u dat binnen de kring diverse bladen circuleren welke in een roulatiesysteem onder de leden worden doorgegeven? Heeft u hiervoor interesse kunt u zich opgeven bij Anne v.d. Berg-ter Schure of via email info@oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl

- Een overzicht van deze bladen treft u hieronder;
- "Op 't Goede Spoor" Heemkundekring Waspik.
 - De Klok Heemkunde kring Made.
 - De Mulder Heemkunde kring Gilze Rijen.
 - De Wazerwijen Heemkunde kring Dongen.
 - Engelbrecht van Nassau Heemkunde kring Breda.
 - De Búrt Heemkundekring Hooge en Lage Zwaluwe.
 - Effe Lústere Heemkunde kring Werkendam.
 - De Waterschans Heemkunde kring Bergen op Zoom.
 - Met gansen trou Heemkunde kring Heusden e.o.
 - De Koerier Brab. Heem en Erfgoed Brabant.
 - Holland Historisch tijdschrift.
 - Immaterieel erfgoed.
 - Saillant Stichting Menno van Coehoorn.
 - Westerheem Nederlandse Archeologie.
 - Zuidwesterheem Archeologie Zuidwest Nederland.
 - Vitruvius Vakblad voor erfgoed professionals.
 - Terra Cognita Archeologische vereniging Land van Heusden en Altena.
 - Archeologie Magazine. Virtùmedia
 - InBrabant tijdschrift van Erfgoed Brabant.

Van de redactie

Beste leden van de Oudheidkundige Kring Geertruydenberghe,
Mocht u kopij willen aanleveren voor het KringNieuws of NieuwsFlits wil ik u dit even mee geven:

De uiterste inleverdatum van kopij voor KringNieuws nr. 3 is **23-6-2021** Het KringNieuws valt dan in de week van 02-07-2021 in de bus.

Mocht er tussendoor belangrijk nieuws te melden zijn wordt een NieuwsFlits via email verzonden.
Tip: kent u iemand in uw omgeving die geen lid is maar wel geïnteresseerd in historie, druk de NieuwsFlits even af of vraag een gedrukt exemplaar aan van het KringNieuws en doe die dan eens bij deze persoon in de bus.

Stuur **kopij** als Word-document, platte tekst, dus geen opmaak.

Stuur **foto's** (onder vermelding van wie, wat, waar en wanneer) naar **John François:** john.francois@hotmail.com

Met vriendelijke groet,
De redactie KringNieuws